UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Morbide nieuwsgierigheid heeft een functie

Oosterwijk, S.

Publication date
2020
Document Version
Final published version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Oosterwijk, S. (2020). Morbide nieuwsgierigheid heeft een functie. Web publication or website, Sociale Vraagstukken. https://www.socialevraagstukken.nl/morbide-nieuwsgierigheid-heeft-een-functie/

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:08 Nov 2026

Sociale Vraagstukken

Wetenschappers & professionals over maatschappelijke kwesties

Morbide nieuwsgierigheid heeft een functie

Gedrag Sociologisch onderzoek

True crime documentaires en waargebeurde drama's zijn niet aan te slepen. Mensen rijden langzaam op de snelweg omdat er aan de andere kant een ongeluk is gebeurd. Artikelen over moord en doodslag voeren de 'meest-gelezen' lijst aan en filmpjes van vechtpartijen worden gretig bekeken. Waarom zijn mensen toch zo geïnteresseerd in het leed van anderen?

Door **Suzanne Oosterwijk**
2 juni 2020

De traditionele visie binnen de emotiewetenschap is lang geweest dat mensen negatieve informatie vermijden en niet opzoeken. Recent onderzoek spreekt dit echter tegen: mensen laten 'morbide' nieuwsgierigheid zien voor afbeeldingen die dood, geweld of lichamelijk letsel tonen. Met name afbeeldingen van intens negatieve, sociale situaties worden vaak bekeken, ze worden zelfs verkozen boven neutrale afbeeldingen.

Ook ander onderzoek laat zien dat negatieve informatie – zoals gruwelijke video's, aangrijpend nieuws of verontrustende kunst – nieuwsgierigheid, fascinatie of interesse oproept. Deze bevindingen roepen de vraag op of dit nieuwsgierige gedrag een functie heeft.

Leren van leed

Bij morbide nieuwsgierigheid lijkt er een afweging plaats te vinden tussen datgene wat het volgen van de nieuwsgierigheid kan opleveren en de kosten die de nieuwsgierigheid mogelijk met zich meebrengt. Maar wat zou nieuwsgierigheid naar negatieve informatie dan kunnen opleveren?

Allereerst is het nuttig om kennis te verwerven over negatieve sociale situaties. Door je bloot te stellen aan het leed van anderen (in een relatief veilige context) kun je informatie verkrijgen over negatieve situaties en de gevolgen daarvan, zonder die zelf aan den lijve te hoeven ondervinden. Met andere woorden, morbide nieuwsgierigheid zou een strategie kunnen zijn om je op gevaarlijke situaties voor te bereiden.

Daarnaast kiezen mensen er wellicht voor om zich over negatieve situaties te informeren omdat deze vaak zeldzaam of ingewikkeld zijn. Ook reguliere nieuwsgierigheid wordt namelijk sterk geassocieerd met het begrijpen van nieuwe, uitdagende of complexe informatie.

Vanuit een verlangen naar zekerheid

Een andere belangrijke drijfveer voor nieuwsgierigheid is een verlangen om onzekerheid op te lossen, ook bij potentieel negatieve informatie. Zo blijkt uit onderzoek met 'foppennen' die een schok kunnen geven wanneer je ze indrukt, dat mensen het vaakst pennen indrukken waarvan ze niet zeker weten of ze er een schok van krijgen.

Mensen verkiezen dus een reductie in onzekerheid boven een potentieel negatieve uitkomst. Als we deze redenering toepassen op morbide nieuwsgierigheid dan zouden onzekere, negatieve situaties meer nieuwsgierigheid moeten opwekken: 'Hoe ernstig is het ongeluk? Zijn er mensen gewond?' Ook willen mensen mogelijk zekerheid over het beeld dat ze van een bepaalde situatie in hun hoofd hebben – 'Ziet het er echt zo erg uit als ik me voorstel?'.

Emoties delen en ervaren

Naast de kennis die negatieve informatie biedt, kunnen de gevoelens die door negatieve informatie worden opgewekt ook een doel op zichzelf zijn. Nieuwsgierigheid naar het leed van anderen biedt een mogelijkheid om de emoties van de ander te delen en empathie voor de ander te voelen. Mogelijk ervaren mensen zelfs een morele verantwoordelijkheid om zich in het leed van anderen te verdiepen.

Naast gevoelens voor de ander, kan negatieve informatie ook persoonlijke emoties opwekken, zoals boosheid of verdriet. Mensen kiezen er soms voor om dit soort negatieve emoties te ervaren omdat ze vinden dat dit hun leven betekenis geeft. Ook kan het nuttig zijn om zo nu en dan negatieve emoties te ervaren, omdat je zo leert om met emoties om te gaan.

Ten slotte speelt de *sensation seeking* persoonlijkheidstrek een rol. Mensen die hier hoog op scoren houden van gevarieerde, intense sensaties, zoals in de achtbaan gaan, pittig eten of in een ijskoud zwembad springen. Inderdaad bestaat er een positief verband tussen het opzoeken van sensaties en het bekijken van negatief materiaal.

Maar morbide nieuwsgierigheid heeft natuurlijk ook een schaduwzijde. Mensen kunnen spijt krijgen van wat ze hebben gezien of gehoord, of door emoties overrompeld worden. Dit is wat ik bedoel met de (onbewuste) kosten-batenanalyse die aan morbide nieuwsgierigheid ten grondslag ligt: wat levert het op, wat kost het? Deze analyse verschilt waarschijnlijk sterk van individu tot individu en van context tot context.

Ongepast of manier om wereld beter te leren kennen?

Een soortgelijke kosten-batenanalyse kan ook worden toegepast op de maatschappelijke consequenties van morbide nieuwsgierigheid. Mensen denken vaak allereerst aan de kosten, zoals een nieuwsgierige menigte die hulpverleners in hun werk belemmert of mensen die ernstige situaties filmen en de video's vervolgens op sociale media plaatsen.

Aan de andere kant heeft morbide nieuwsgierigheid ook voordelen. Het tv-programma 'Opsporing Verzocht' en het landelijke waarschuwingssysteem bij kindervermissing 'Amber Alert' werken bij de gratie van het feit dat mensen openstaan voor negatieve informatie. Mensen die zich betrokken voelen bij de wereld, kunnen dit uiten door negatieve informatie tot zich te nemen op de World Press Photo tentoonstelling of op plaatsen in de wereld waar vreselijke dingen zijn gebeurd.

Met andere woorden, we kunnen dit gedrag wegzetten als onwenselijk, dysfunctioneel of ongepast, maar we kunnen morbide nieuwsgierigheid ook bekijken als een manier om de wereld beter te leren kennen.

Suzanne Oosterwijk is universitair docent aan de afdeling Sociale Psychologie van de Universiteit van Amsterdam.

Foto: Kevin O'Mara (Flickr Creative Commons)